

La Creu del Perelló

Castellnou de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Nord de Castellnou de Bages
Emplaçament Des de la Carretera de Castellnou de Bages a Balsareny, pel camí de La Creu

Coordenades:

Latitud: 41.86015
Longitud: 1.818
UTM Est (X): 401895
UTM Nord (Y): 4634924

Classificació

Número de fitxa 08062 - 117
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Es troba en estat ruïnós i queda cobert en algunes parts per la vegetació.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 003A00007

Fitxes associades:

[Museu dels Maquis](#)

[Ramon Vila Capdevila "Caracremada"](#)

[Tomba del Ramon Vila Capdevila "Caracremada"](#)

Autoria de la fitxa Marta Lloret Blackburn

Data de registre de la fitxa: dv., 19/01/2007 - 01:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dj., 30/04/2026 - 14:24

Descripció

Masia que havia estat de dos vessants i que constava de planta baixa, pis i golfes. Sembla que els dos vessants desaignaven a la façana principal i posterior, pel que pertany al tipus de masia clàssica I-1 definida per Danés i Torras. Actualment es troba en estat ruïnós, essent la façana de sol ixent i la de tramuntana les úniques que conserva fins al ràfec. També es manté la distribució interior de la planta baixa, on són visibles diverses fornícules. Presumiblement, l'entrada es trobava situada a la façana de tramuntana, i el portal d'accés, que encara es conserva, és d'arc escarser arrebossat, i es situa a l'alçada del primer pis de la masia. Això s'explica perquè es troba construïda aprofitant el desnivell del sòl, pel que des de la façana de tramuntana només són visibles el primer pis i les golfes. A la façana de sol ixent hi ha un cos annexat de planta baixa, amb una obertura que hi té accés i on hi consta l'any "1888". Els eixos entre façanes presenten carreus de pedra escairats i disposats de forma regular. La major part de les obertures de la masia són amb llinda de fusta plana, una de les quals té la inscripció "1780" amb una creu al mig. Tant a l'exterior -al costat del portal d'accés- com a l'interior, hi ha tines encaironades, que apunten a que l'activitat vinícola hi era important.

Història

La creu del Perelló servia de divisòria entre les dues feligresies d'Argençola i Castellnou. Pertanyia a la masia de Casamitjana, a qui els propietaris havien de pagar l'arrendament. Pel que sembla, a principis del segle XX, el seu propietari, venint de fer les diligències a Balsareny amb el carro, fou sorprès per una tempesta, i va morir en caure-li un llamp a sobre.

El mas de la Creu del Perelló va ser escenari de dues tragèdies vinculades amb la lluita antifranquista. El 22 de febrer de 1945 la guàrdia civil va abatre el matrimoni format per Domingo Rovira i Ramona Bessa i dos guerrillers que es podrien haver refugiat al mas. Els quatre cossos van ser enterrats en un fossa fora del cementiri. Entre maig i juny de 2025 es va porta a terme l'excavació d'aquesta segona fossa. Les recerques han permès descobrir la identitat d'un dels dos maquis per la documentació que portava al damunt i segons l'informe de la guàrdia civil, es tractaria de Ramon Bosch Noguera. La matinada del 6 al 7 d'agost de 1963, Ramon Vila Capdevila (Peguera, 1 d'abril de 1908 - Castellnou de Bages, 7 d'agost de 1963), conegut com a Caracremada, va ser abatut per la Guàrdia Civil també en aquest indret i enterrat a l'entorn de l'església però fora del cementiri. El 1999, en el marc de les actuacions per remodelar l'antic cementiri que es van endegar per part de l'Ajuntament de Castellnou i el Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona, es va portar a terme l'exhumació de Ramon Vila, una actuació que van dirigir Marta Pujol, arqueòloga forense, i Antoni González, com a cap de l'SPAL, amb la voluntat de localitzar el cos i donar-li una sepultura digna. Es va triar com a sepultura definitiva la torre de l'angle nord-est del recinte, el que era l'antic cup de can Batista (un mas que en aquell moment ja havia desaparegut).

Una placa commemorativa penjada a la façana recorda aquests fets amb la inscripció: "*A la memòria de Ramona Bessa i Domingo Rovira/ Del mas de la creueta, base guerrillera de suport als maquis assassinats el febrer de 1945 per lluitar contra el feixisme, i a Ramon Vila, mort en combat als murs d'aquest mas el 7 Agost de 1963. IX Marxa d'Homenatge als maquis. Set. 2006*".

Bibliografia

DANÉS, Josep (1933). "Estudi de la masia catalana". Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, vol. XLIII. Barcelona. VILA ROVIRA, Pere (1991). Recull Històric. Castellnou de Bages. Ajuntament de Castellnou de Bages.

Pujol Masip, M. (2022). *Treball tècnic de recerca per documentar exhaustivament totes les fosses del període de la Guerra Civil i la dictadura franquista del municipi de Castellnou de Bages*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Direcció General de Memòria Democràtica. Consulta: https://repositori.justicia.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.14226/1633/treball-castellnou-de-bages_ACC.pdf

Ericsson Navarro, P. (2019), "Els ossos no menteixen", *La Mira*. <https://www.lamira.cat/histories/1092/els-ossos-no-menteixen> (consulta: març 2026).

Enllaços d'interès:

[3cat - Dos maquis i un matrimoni assassinats per la Guàrdia Civil el 1945: obre...](#)

